

Distin. XLI.

CSciendum tñ q̄ qualicūq; affirmatiue exponat: nō itelli-
git: nisi de opib⁹ deliberate volūtatis: q̄ illa tñ opa p̄pe-
nra dici p̄t: vt dictū est. **C**Ad octauū dōm. q̄ vbi ē ime-
diat⁹ effect⁹ rōnis. z iō min⁹ pōt vbi p̄ter delibatiōē esse
q̄ factū. Et p̄pter hoc vbi ociosum magis est peccatū ve-
niale q̄ factū ociosum. **C**Sciendū tñ q̄ fm̄ Bre. ociosus ē
q̄ caret itētiōe pie volūtatis: aut rōne iuste necessitatis.
vñ nō oē vbi ociosus est ociosus si ad recreationē referat.
q̄ ē in iocis p̄tingit esse vītū eutrapeliā: de qua p̄hs i 4°
ethicoz determinat.

CExpositio textus.

Affectus tuus nomē opī tuo zc. Si vlr
intelligit oz exponi de affectu eli-
gente: z nō solū itēdēte. vt dictū ē. Ubi si de nō
erat bonū op⁹ nō erat. i. meritoriu: de hoc tñ in
seqn. di. q̄ref. (Qui dñt oēs act⁹ eē idētes zc.)

Illi cōsiderabāt act⁹ fm̄ rōnē generis tñ: q̄ inq̄tū act⁹ est
idifferēs: est gñalr sumpt⁹ ad bonitatē vel maliciā moralē:
q̄uis hēat bonitatē nālē. Si tñ intelligebāt de actu p̄ticula-
riter accepto sic simplr falsa erat ista opio: s̄ nō vñr itel-
lexisse. q̄ actionē p̄ticulr acceptā dicebāt eē p̄iūctā cui dā
fini ex quo bonitatē vel maliciā h̄z: sic furari vel aliqd h̄z.
(Alijs aut videt zc.) Isti accipiebāt act⁹ fm̄ q̄ ad aliquā
spēz determinant: nō tñ fm̄ q̄ sunt idiuiduati: z q̄ aliqui
act⁹ ex spē sua h̄nt bonitatē z aliqui maliciā: z aliq̄ neutz:
vt leuare festucam. ideo distinguebant actus p̄ tria gñā: z
q̄ illud q̄d est alicui ex spē sua nunq̄ recedit ab eo. iō dice-
bant q̄ act⁹ qui nō sunt idifferētes: si sunt boni q̄cūq; intē-
tione fiāt boni remanēt: z filr de malis itelligētes de boni-
tate ex gñe vel ex specie act⁹: nō q̄ act⁹ qui erat bonus ex
genere vel circūstātia: si fieret mala itentione esset bonus
simplr: s̄ q̄ bon⁹ remāebat ex gñe. (S̄ Aug. euidentissime
docet zc.) Sic ponit 3° opio: z hec accipit actū bonū vlr ma-
lum simplr: z q̄ itētiō mala sufficit ad h̄ q̄ act⁹ sit malus.
simplr: nō tñ itētiō bōa sufficit: ad h̄ q̄ act⁹ sit bon⁹ simplr.
iō ex itētiōe fm̄ hāc opionē iudicant act⁹ mali: nō aut bo-
ni: sic p̄z q̄ quelz hāz triū opionū s̄z aliqd vā ē. (Qui cru-
cifigēdo xpm̄ zc.) Itelligit de miorib⁹ deceptis fraude
maiorz qui euz ex malicia p̄sequēbant cognoscētes eum a
deo vērissē p̄signa que faciebat. (Que tñ qdā p̄tēnūt zc.)
H̄ dicūt illi de p̄ma opione vel ēt de scōa: z accipiūt cām: et
nō finē vltimū: sed finē p̄ximū qui malus est: sunt. n. malo
fini p̄iuncta vt bene fieri nō possint.

CAn omnis intentio z actio eorum qui fide ca-
rent sit mala.

CDist. XLI.

CAmq; intētiō vt supra dictum est
bonum opus faciat: z fides inten-
tionem dirigat: non imerito queri
pōt: vtrum oīs itētiō: omneq; op⁹
illoz malū sit qui fidē non habent.

Si enim fides intētiōnez dirigat: z intētiō bonū
opus facit: vbi nō est fides: nec itētiō bona: nec
opus bonum esse videt. Qd a quibusdam non
irrōnabiliter astruit: qui dicūt oēs actiōes z vo-
luntates hoīs sine fide malas esse: que fide habi-
ta bona existūt. Unde apls ait. Omne qd non
est ex fide: peccatū est. Qd Aug. exponens ait.
Omnis infidelium vīta peccatū est: z nihil
bonum est sine summo bono. vbi deest agnitio
veritatis eterne: falsa virtus est: etiā in optimis
moribus. z Jacobus in eplā canonica ait. Qui

offenderit in vno. i. in charitate fact⁹ ē omniū
reus. Qui ergo fidē z charitatem nō h̄z omnis
eius actio peccatū est: q̄ ad charitatem nō re-
fertur. Qd enim ad charitatē non refert vt su-
pra meminit Aug. non sit quemadmodum fie-
ri opz. Ideoq; malum est: non igitur mandata
custodit: qui charitate caret: q̄ sine charitate
nullum mandatorz custodit. Unde Aug. super
epistolā ad galatas ait. Custoditiōē legis dicē
apols: nō occidere: nō mechari: z alia huiusmo-
di ad bonos mores pertinetia: que sine charita-
te: fide z spe impleri non possunt: nullum ergo
implet mandatum: nullūq; opus bonum facit
qui fidē z charitatē nō h̄z. Impossibile enim
est. vt ait apls sine fide aliqd placere deo: que
ergo sine fide fiūt: bona nō sunt: quia omne bo-
num deo placet.

CQue p̄misse obijciunt sine ex vobis Augu.

Is aut obijcit quod supra dicit Augu.
i. q̄ in seruili timore: z si bonum fiat:
nō tamen bene: nemo enim inuitus be-
ne facit: etiā si bonum est qd facit. Hic
enim bonum dicit fieri: sed non bene ab illo qui
charitatē nō h̄z. Qui enim seruiliter timeret: cha-
ritate vacuus est: de quo tñ hic dicit: q̄ bonū
facit: s̄ nō bene. Quia etiā sup illū locū psalmi.
Turtur iuenit sibi nidum vbi po. p. s. dicit q̄ iu-
dei z heretici z pagani opa sua bona faciūt: q̄
vestiūt nudos: pascūt paupes z huiusmodi. sed
nō in nido ecclesie. i. in fide: z ideo p̄culcantur
pulli eoz. Quibus illi rident dicētes opa bona
appellari huiusmodi que sine charitate fiūt: nō
q̄ bōa sint qñ sic fiūt. qd supra euidenter docuit.
Aug. s̄ q̄ bōa eēnt: si alr fierēt: que ēt sui gene-
re sunt bona: sed ex affectu fiūt mala.

CAlioz snia de p̄missa qōne qua querebat: si
ois eoz actio mala est qui fidē nō habent.

Alij vñ qui tripartitā distinctionē fa-
ciunt actuum: opa cūcta que ad natu-
re subsidium fiunt: semper bona esse
astruit. Sed qd Aug. dicit mala esse
si malas habeāt causas: nō idē accipiēdum ē
quasi ipsa mala sint: sed quia peccāt: z mali sūt
qui ea malo fine agūt. Item z illud aliud. i. bo-
num opus intentio facit: z intētiōem fides di-
rigit: determināt dicētes. ibi bonum vocatum
qd remunerabile est ad vitam: nō q̄ illud solū
sit bonum opus: immo z alia plura: s̄z non ea
ratione qua illud: sint bona: bonum enim mul-
tipliciter accipit. i. pro vtili: pro remunerabili:
pro signo boni: pro specie boni: p̄licito: z alijs
forte modis. Solaq; illa itentio remunerabilis

est ad vitā quā fides dirigit: sed nō sola illa bōa est vt aiūt. Nā si q̄s iude⁹ v̄l malus christianus necessitatē p̄mi reuelauerit nāli pietate duct⁹ bonū fecit: ⁊ bona fuit voluntas qua illud fecit. **H**ic ponunt quedam Aug. capitula que retracant: non quasi prauē dicta: sed quo sensu dixerit insinuans.

Post hec inuestigari oꝝ qualr itelligen- dum sit. qđ ait Aug. in lib. de x̄a religione. Usq; adeo inq̄r p̄ctm volūtarium malū est: vt nullo modo sit p̄ctm si nō sit volūtarium: hui⁹ dicti Aug. rōne aperies i libro retrac. dicit. Pōt videri falsa hec diffinitio: s̄ si diligēter discutiat: inueniet verissima eē: p̄ctm q̄ppe illud cogitādū ē: qđ tñ modo p̄ctm est: nō qđ ē pena est p̄cti. s. p̄ctm p̄mi hoīs qđ fuit p̄ctm ⁊ causa: s̄ nō pena: q̄uis ⁊ illa que si volūtaria p̄ctā nō imerito dicitur: q̄ ⁊ a nesciētib⁹ v̄l a coactis p̄petrant: nō oimodo p̄nt sine volūtarie cōmitti: qm̄ ⁊ ille q̄ peccat ignorās volūtarie vtiq; facit: qđ cū faciendū nō sit: putat esse faciendū. Ille v̄o cōcupiscēte aduersus spiritū carne: nō ea que vult facit: cōcupiscit qđ nōlēs ⁊ in eo nō facit qđ vult: s̄ si vincit cōcupiscētie cōsentit volens: ⁊ in eo nō facit: nisi qđ vult. ⁊ illud quod in paruulis est originale p̄ctm ex p̄mi hoīs mala voluntate cōtractū est. Nō itaq; falsum est qđ diximus: vsq; adeo p̄ctm volūtarium est ⁊ c. Ecce qualr illud accipiēda sit. s. de de p̄mo p̄ctō hoīs: v̄l de oib⁹ gñaliter peccatis mortiferis: quoz l̄ quedā dicatur nō voluntaria: que. s. per ignorantiam vel per infirmitatem fiūt: eadem tñ rōne ea p̄nt voluntaria dici: q̄ sine voluntate non cōmittuntur.

Aliud capitulum.

Lius etiā intelligentia pquirenda est: qđ in lib. de duab⁹ aiab⁹ edidit iquies. Nusq; nisi volūtarie p̄ctm est. qđ i lib. retrac. plane deteriat dicēs. Pōt putari falsa esse ista inia qua dixim⁹ nusq; nisi i voluntate esse p̄ctm: cū apls dicat: qđ nolo hoc facio ⁊ c. Sed p̄ctm qđ nusq; est i volūtarie: illud p̄cipue itelligēdū est qđ iusta dānatio p̄secuta ē. i. p̄mū hoīs p̄ctm. In eodē quoq; li. de duab⁹ aiab⁹ aliud tradidit consideratiōe dignum: Ait. n. Nō nisi volūtarie peccat. Ipsamq; volūtarie diffiniuit dicēs. Volūtarie est animi mor⁹ cogēte nullo ad aliqd vel nō admittēdū vel adīpiscēdū. Hui⁹ dicti cāz ap̄lēs ⁊ itelligētiā pādēs in li. retrac. ait. Hoc propterea dēm est: vt hac diffōne volēs a nolēte discerneret: ⁊ sic ad illos referret intērio qui in paradiso fecerūt originez

mali peccādo nullo cogēte. i. libera volūtarie: q̄ ⁊ sciētes p̄ceptū fecerūt: ⁊ ille tētatoꝝ suāsūt vt hoc fieret: nō coegit. Nam qui nesciēs peccauit nō incōgruēter peccasse nolens dici pōt. Quāuis ⁊ ipse qđ nesciens fecit: volens tñ fecit. Ita nec tale peccatū sine volūtarie esse potuit. s̄ volūtas facti ibi fuit: non volūtas peccati. qđ tñ factum fuit peccatum: hoc enim factū est: qđ fieri non debuit. Quisquis autem sciēs peccat: si potest cogēti ad peccatū sine peccato resistere: nec tamē facit: vtiq; volens peccat. quia qui pōt resistere nō cogit cedere. Quapropter peccatum sine volūtarie esse nō posse verissimū est. Et his liquet qualr sup̄iora accipiēda sint.

Cō mala voluntas est voluntarium p̄ctm.

Si autem omne peccatū mortale voluntarium est: cum volūtas peccatū sit mortale: cōstat ipsam esse voluntarium peccatū. Quid enim. vt ait aug. tam in voluntate q̄ ipsa volūtas sita est. Voluntas itaq; mala recte dicitur voluntarium peccatum: q̄ in volūtarie cōsistit. Volūtas q̄ppe. vt ait Aug. in eodem: est prima causa peccādi: aut nullum peccatum est prima causa peccādi: nec est cui recte imputet peccatum nisi peccanti. non est ergo cui recte imputet: nisi voluntari: hoc autem de peccato actuali ⁊ mortali itelligendum est. Neq; his verbis aliud voluit Aug⁹. ostēdere vt ipse ait in retractationibus: nisi q̄ volūtas est qua peccat: ⁊ qua recte vinif

Diuisio textus.

Stenso q̄ ex finis intētiōe vel volūtarie actus exterior: h̄z maliciā ⁊ bonitatē. Dic determinat quasdā qōnes circa p̄determinata. Et diuidit in partes duas. In p̄ma ingrit de actu peccati per cōparatiōem ad intētiōem. In secūda de actu p̄cti ingrit per cōparatiōem ad volūtarie. ibi. (Post hec inuestigari oꝝ.) Prima in duas diuidit. In p̄ma mouet qōnē. In scda determinat eam. ibi. (Et q̄a q̄busdā nō irrōnabilr astruit ⁊ c.) Et hec diuidit in duas s̄z duas opiones. Scda icipit. ibi. (Ally v̄o qui trifariā ⁊ c.) Circa p̄mū tria facit. Primo pōit solōnez p̄posite qōnis s̄m v̄nā opionem. Scdo obicit in d̄m. ibi. (Dis aut obicit ⁊ c.) Tertio ponit r̄fōnē. ibi. (Quibus illi r̄fident ⁊ c.) (Post hec inuestigari oꝝ ⁊ c.) Dic d̄rmiat de actu peccati in cōparatiōe ad volūtarie. Et diuidit in p̄tes duas. In p̄ma ingrit de p̄ctō in genere per cōparatiōem ad volūtarie. In secūda de illo specialr peccato qđ in iteriori volūtarie actu p̄sistit. ibi. (Si aut omne peccatū mortale ⁊ c.) Prima diuiditur in tres s̄m q̄ tres auctates Aug. ponit in mā ista que dubitationē h̄nt. Scda ibi. (Alius itelligētiā pquirenda est ⁊ c.) Tertia ibi. (In eodem quoq; libro ⁊ c.)

Ic est duplex qđ. Prima de cōparatiōe act⁹ ad intētiōem. ⁊ de cōparatiōe p̄cti ad volūtarie. Circa p̄mū q̄rūt duo. P̄rio vtz fides itētiōem dirigat. Scdo vtz aliq; act⁹ i fide libus possit eē bon⁹: quoz itētiō nō est p̄ fidē directa.

Utrum fides beat vlr dirigere intentione.

I.

Ad primum sic pcedit. Utr q fidei nō sit itentione vlr dirigere. Diver-
soz enīz spē diverse sunt regule ⁊ mēsure. vt ex
io meta. p3. q2 mēsurā est homogenea mēsurā/
to: sed vtutes diverse sunt fm speciē. g fides nō
pōt dirigere in opationib⁹ oīuz vtutū. C. p. cuius est ordi-
nare ei⁹ est etiā dirigere: q2 directio est per ordinationē in
finē: sed ordinatio est rōnis. g ⁊ dirigere: ⁊ ita nō idiget fi-
de ad dirigēduz. C. p. 3. Bernar. prudētia est aurigayir-
tutum: sed aurige officiū est currū dirigere. g vlr q dirigere
re pteat ad prudētiā ⁊ nō ad fidē. C. p. opus dī esse re-
ctum fm q cōformat legi: sed assentire legi pteat ad iusti-
ciam. vñ ⁊ legalis dī a pbo in s⁹ ethi. ergo vlr q lex iusticiā
dirigat. C. p. xps nō habuit fidē. si igit fides dirigit inten-
tionē xps nō habuit itentionē rectā: qd absurdū est. C. p.
fm Tullium. vlr est habit⁹ qdā in modū nature rōni pten-
taneus: sed qd nā p seipsam tēdit in finē suuz: sicut ignis p
suā lenitatez sursum dirigit: ⁊ terra deorsum. g qd virtus
diriget suum actum in finem.

Sed cōtra. Illius est dirigere: cuius ē ostēdere quo
eundem est: sed hoc facit fides: q2 fides
est suba sperādaz rep. heb. ii. g fidei est dirigere itentionē
C. p. a pmo est rectitudo in oībus alijs: sed fides est pma
vtutuz. g fidei est itentionē oīuz vtutum dirigere.

Respondeo dōm. q rectū dī esse: cui⁹ medium nō
exit ab extremis: act⁹ aut⁹ psideat in
ter duo que quasi sunt ei⁹ extrema. s. pncipiū agēs ⁊ finem
itētū. vñ in ope vel itentione rectitudo esse dī fm q opus
ab agēte egrediēs nō ptergrediōr ordinē debiti finis: ⁊ ideo
ill⁹ est dirigere: cuius est in finē ordinare: sed ordinare in
finē ptingit duplr: vel ostēdēdo finē vel inclinādo in finē
Ostēdere autē finē rōnis est: sed inclinare in finē est volun-
tatis: q2 amor in quo act⁹ volūtatis expmīf ē qd quoddaz
pondus aīe fm Aug. sed pfecte finē ostēdere nō competit
rōni: nisi fm q est per habitū pfecta: s. nō cōpetit pfecte
inclinare in finē volūtati: nisi fm q est per habitū pfecta.
Finis aut⁹ humanoz actūz pōt accipi duplr: vel finis pro-
prius ⁊ pxius: vel cōis ⁊ vltim⁹. ⁊ h est duplex: q2 vel ex-
cedit facultatē nature: s. sic felicitas futura in patria: ⁊ hūc
finē ostēdēdo dirigit fides: ⁊ inclinādo dirigit charitas: sic
aliqua forma nālis inclinā in suuz finē: q2 ad hūc finē nō
sufficit dirigere nālis potētia: neq; per se: neq; pfecta p ha-
bitū nālē vel acqfītū: ⁊ q2 ad hūc finē cu3 sit vltim⁹ sūt oēs
aly fines ordinati: ideo fides ⁊ charitas dicunt⁹ dirigere i-
tentionē vlr in oīb⁹: in finē aut⁹ cōem pportionatus huma-
ne facultati dirigit rō ostēdēdo pfecta per habitū sapiētie
acqfite: cui⁹ ē act⁹ felicitas cōtēplativa: vt in. io. ethi. dī: vel
pfecta per habitū prudētie: cui⁹ act⁹ est felicitas ciuilis: icli-
nando autēz virtus appetitiua fm q est pfecta habitibus
virtutum moralium.

Ad primum qdōm q diuersoz spē nō pōt eē idē
regulās pxiuz: sed pōt idē esse cōe: ⁊
sic fides dirigit inqstū ordinat in finē vltimū. C. Ad scdm
dōm. q rō nō pōt sufficiēter dirigere: ad b q humanaz cog-
nitionē nālem excedat: in qd tñ sicut in finē vltimū opz
oēs act⁹ nostros ordinari: ideo opz q fides dirigit. C. Ad
3 dōm. q prudētia sufficiēter dirigit ad finē illū q est bo-
num humanum. nō autē ad finē qui est bonus diuinum
quale est qd in patria pmittit. C. Ad quartuz dōm. q lex
dirigit: sicut ostēdens qualis debeat esse act⁹ pportionat⁹
fini vltimo: nō. n. glibz act⁹ cui⁹ libz fini pportionatus est vt
supra dictū est: ⁊ ideo directio fidei que ostendit finē pce-
dit directionē legis que docet actum: ⁊ ita etiā pcedit dire-
ctionē iusticie que p modū inclinatiois rectitudinē act⁹ fac-

quā lex ostēdit. C. Ad qntū dōm. q in fide sunt duo. s. co-
gnitio ⁊ enigma: vel obscuritas siue impfectio. Fides aut⁹
bz dirigere: nō rōne obscuritatis: sed rōne cognitionis. ⁊
ideo cu3 xps habuit pfectā cognitionē in eo fuit pfecte re-
ctitudo itentionis. C. Ad sextū dōm. q inclinatio nālis in fi-
nez pssupponit quēdā intellectū pstituetē finem nature ⁊
dantē sibi inclinationē in finē vltimū: ⁊ ita etiā inclinationē
moralis vtutis in finē pcedit prudentia quasi ostēdēs ⁊ di-
rigēs in finē: ⁊ sic singule virtutes inclinādo dirigūt i fines
prios: nō autē in finem vltimum.

Utr aligs act⁹ hoīs ifidelis possit esse bonus.

II.

Ad secundū sic pcedit. Utr q nlls
act⁹ ifidelis hoīs bo-
nus esse possit. q2 vt dī in glo. Ro. i4. Dis vi-
ta ifideliū peccatū est: sed nō pōt esse sīl pctm
⁊ bonus act⁹. g nullus act⁹ ifidelis bonus est.

C. p. oīs act⁹ bonus est rect⁹: s. oīs act⁹ rect⁹ pcedit ab itē-
tione recta: cū igit fides itentionē dirigat: vlr q vbi nō ē fi-
des act⁹ bon⁹ eē nō possit. C. p. oē bonū deo placz: ⁊ ē sibi
acceptū: s. vita ifideliū nō est deo accepta g gfa caret. g in
eis act⁹ bon⁹ nō est. C. p. illd ppe dī malū qd caret aliq
pfectione quā natū est ⁊ d3 hēre: s. oīs act⁹ human⁹ nat⁹ ē
in vltimū finē btitudis referri: nisi sit p se malus: ⁊ d3 i ipz
referri: vt ex dictis p3. cū g act⁹ ifideliū in vltimū finē nō
referat in quem fides dirigit: vt dcm ē. vlr q oīs act⁹ ifide-
lium sit malus. C. p. ifidelitas fidei opponit⁹: sed fideles
p fidē dirigunt in finē aliqū. g ifideles p ifidelitatē in op-
positū finē dirigunt: sed oēs act⁹ fideliz sunt boni: p b q
ordinati sunt in finem in quem dirigit fides. g eadez rōne
omnis actus infidelium est malus.

Contra. Nō ē siliū nisi de bono: s. in fidelib⁹ siliū:
vt aliq de gñe bonoz faciāt. g illoz act⁹ nō
oēs sunt mali. C. p. nihil laudabile est vel laudat⁹: nisi bo-
nū: s. sci vt Hierony. ⁊ Aug. sepe laudat aliqz gentiles de
aligbus opib⁹. g aliq opera ipsoz fuerūt bona.

Respondeo dōz. q sic in reb⁹ nālib⁹ vna pfectio al-
teri supaddit⁹: sic qdā res hnt vnā illa
ruz: ⁊ qdā duas: ⁊ sic deiceps: ita ēt in moralib⁹ dirigit i actu
pconsiderare aliquā pfectionē aly supadditaz: ex q2 vnaqz
dī act⁹ bonus: ⁊ si aliq illaz pfectionū dīst deierit bonitas
que est fm pfectionē illā: vbi gfa. oīs act⁹: inqstū est act⁹ bz
quādā eēntialē bonitatē fm q oēns bonū est: sed in aliq
bus actib⁹ supaddit⁹ qdā bonitas ex pportione act⁹ ad de-
bitū obm: ⁊ fm hoc dī act⁹ bon⁹ ex gñe: ⁊ vltieri⁹ ex debita
cōmēsuratiōe circūstātiāz dicef bon⁹ ex circūstātiāz: sic
deiceps qusq; pueniat ad vltimā bonitatē: cui⁹ humanus
act⁹ ē susceptivus: que est ex ordine in finē vltimū p btutē
gñe ⁊ charitatis: ⁊ ideo act⁹ illoz q gñaz ⁊ charitatē nō hnt
hoc modo bonus esse nō pōt: ⁊ hec est bonitas fm quam
actus meritorius dī: s. subtracto posteriori: nihilominus
remanet pus. vt in lib. de causis dicif. vnde qūis ab ifide-
lium actib⁹ subtrahat ista bonitas fm quaz act⁹ meritori⁹
dicif: remanet tñ bonitas alia vel vtutis politice vlr ex cir-
cūstantia vel ex genere. ⁊ ideo nō oportet q omnis eo-
rum actus sit malus: sed soluz q sit deficientis bonitatis.
sicut quāuis equus deficiat a rationalitate quam homo
habet: nō tamen ideo malus est: sed habet bonitatē defi-
cientem a bonitate hominis.

Ad primū ergo dōm. q cum dī oīs vita ifideliū pec-
catum est: nō est itelligendum hoc mō q
oīs act⁹ eoz pctm sit: s. q2 semp cū pctō viuūt: q2 ifidelitas
est tale peccatū quo retēto nullum alioz dimittet. C. Utr
dōm q itelligit de illis actib⁹ ad quos ex sua ifidelitate i-
pellunt⁹: vt est adorare ydola: ⁊ abstinere a cibis pibitis i
lege qd nō sit eis licitū vesci: ⁊ hoc videt⁹ intēdere aplūs.

Ad scdm dicēduz: qd fides dirigit intētiōē in finē vlti-
mum: sed ratio nālis vel prudētia pōt dirigere in aliquem
finē. primus: et qz ille finis primus est ordinabilis in finēz
vltimū: etiāz si actu nō ordinēz: ideo infidelibz quoz actz
per vim rōnis in talē finē dirigunt pnt aliqui actz esse boni
sed deficiētes a pfecta bonitate fm quā actz est meritoriz.
Ad 3^m dōm. qz sicut aliqd picipat bonitatē: ita etiā deo
est acceptū: ideo actz illi enūciant deo accepti simplr qui
meritoriz sunt cōpletā bonitatē hntes: sed tamē etiā actus
aliq fm qz sunt boni ex genere vlt ex circūstātia deo placēt:
non tñ sicut remunerabiles eterno pmo. Ad 4^m dōm.
qz nō obligamur: ad hoc qz glibet actz actu dirigat in finēz
illū in quē nō pōt nisi fides dirigere: quia pcepta affirmati-
ua nō obligāt ad semp: qz nō obligēt. ideo nō opz
vt actus infideliz qui in finē illū nō est ordinatus semp
sit peccatū: sed soluz pro tēpore illo in quo tenet actus suū
in finēz vltimūz referre. Ad gntū dōm. qz infideles nō
semper ex infidelitatis errore finem sibi prestituūt: sed ali-
quādo ex vero et recto iudicio rationis. et ideo nō opz qz
in quolibet actu peccent: sed tunc solum quādo ex errore
finem sibi prestituūt.

Ad 6^m dōm.

Deinde queritur

de comparatiōe peccati ad volū-

tatem. Et circa hec querunt duo. Primo: vtz
omne peccatū sit voluntariū. Scdo. vtz
omne peccatum sit in volūtate.

Utrum peccatū sit voluntariū.

Ad primum

sic pcedit. Videlz qz pctrū nō sit

volūtariū. Maluz eniz vt Dio.
dicit est pter volūtate: obm eni volūtatis est bo-
num: sed omne pctrū est maluz. ergo pctrū nō est
volūtariū. P. pbs dicit in 3° ethi. qz postq ali-
quis est effectz malus per habitū nō est in ipso malū vel
non malū esse: cuz igi hō sit malus per pctrū: et qd non est
in hoie nō pōt dici volūtariū: videt qz non omne pctrū sit
volūtariū. P. qd est ignoratuz nō pōt esse volūtariū.
qz volūtas cognitionē pūponit: sed quidā per ignorātiā
peccāt. g nō omne pctrū est volūtariū. P. aliqd dē esse
voluntariū: ppter hoc qz actz volūtatis trāsīt in hoc qz vo-
luntariū dē: sed in peccato omissionis nō est necessariū qz
sit aliqd actz volūtatis: vt supra dē est. ergo nō omne pec-
catum est volūtariū. P. nihil qd est contravolūtate est
volūtariū: sed pms motus est contravolūtate: qd pz ex hoc
qd dē Ro. 7. Qd eniz nolo maluz h ago: qd de primis mo-
tibus exponit: igi cuz pms motus sit peccatuz: videt qz
nō omne peccatū sit voluntariū. P. qd est per necessita-
tem originis traductuz nō est voluntariū: sed aliqd pctrū
est hō. f. originale. ergo nō omne pctrū est volūtariū.

Sed cōtra

nihil phibet: nisi qd est in prāte eius cui
fit phibitio: sed pctrū omne phibet. er-
go omne pctrū est in prāte peccātis: sed nihil est in potesta-
te hois: nisi qd est voluntariū. ergo omne pctrū est volūta-
rium. P. inuolūtariū. vt dicit pbs in 3° ethi. nō meretur
penā: sed ignoscētiā: sed omne pctrū meret penā. ergo nul-
lum peccatum est inuoluntarium.

Respondeo

dōm. qz peccatū fm qz hz rōnē culpe
nō pōt esse: nisi in eo qd i potestate ali-
cuius pstitit: qz ex illo defectu q in prāte ei pstitit hō culpa-
tur et vitupat: non aut ex eo q in potestate eius nō fuit: vt
si cecus nascat: talis eniz defectus magis ad misericordiā
pūocat qz ad vindictā. et qz potētia fm quā nostrorū actū
dñi sumus: est volūtas: inde est: qz omne id qd in potestate
nra pstitit est volūtariū dē. ideo o3 omne pctrū volun-
tariū esse f3 qz pctrū et culpa idē sunt: qz si peccatū largius
accipiat: sic iuenit in omnibz que ppter finē agūt: siue aga-

tur ppter volūtate: siue p necessitatē nature cū eoz actus
a fine debito obliquat: vt in 2° phy. dicit.

Ad primum

ergo dōm. qz malū nō est volūtū per
se. nullus enim ad malū itēdens ali-
qd opat. vt Dio. dicit: p accis pōt esse volūtariū dūz. f. ali-
quis estimat bonū qd malū est: vel cum appetit aliqd bo-
num fm qd cui est adiūcta rō mali simplr. Ad scdm di-
cendū. qz sicut habitz vtutis politice non acgrit subito: qz
yna dies non facit ver. vt in pmo ethi. dē: ita et nec subito
hnt ille destruit. ideo dicit pbs qz ex quo aliqd habitū vi-
ciosum acgrit nō est in prāte ei vt statū habitū deponat:
sed tñ est in ei prāte vt statū nō fm illū bituz opet: qz habi-
tus volūtariū nō inclināt necessario ad actz: et sic etiāz per
exercitiū opet poterit ex toto habitz ille malus psumi: et
ita cōstat qz pctrū illius: qui viciosum bituz hz: voluntariū
rōnē nō pdidit. Ad tertiu dicēduz. qz qñ p ignorātiā
peccat illud qd est pctrū nō est oio ignoratū: sed est ignora-
tuz fm qd: qz nescit de illo actu qz malus sit. et fm hoc qz ē
malū nō erat rō volēdi. ideo talis ignorātia volūtariūz
nō tollit. Et pterea ipsa ignorātia quodāmodo volūta-
ria est: qz ignorat ea que scire tenet et pōt. si aut scire nō pos-
set: tñ volūtariē qd faceret actū: sed nō volūtariē pecca-
ret: et talis ignorātia inuincibilis est: quāz si vitare nō posset
peccatū excusaret: vt iam pctrū non esset. Ad 4^m dōm.
qz fm eos qui dicūt qz in peccato omissionis nō exigūt actz
voluntatis: peccatū illud dicit voluntariū: nō ppter actuz
volūtatis in omissionē trāseūte. sed in qz omissionē in pote-
state omittētis est: qz pōt omittēte: et non omittēte. Ad
5^m dōm. qz iter pctrū actualia mīmū de rōne peccati hz p-
mus morz: et ita ē mīmū hz de rōne volūtariū: hoc tñ. f. qz
volūtas pueniēdo euz ipedire pōt in piculari: quāuis nō
posset oēs vlt ipedire: ita qz nullus surgat: et sic aliquo mō
est in prāte volūtatis: dē aut esse h volūtate: qz in hūi ei
est nālis inclinatio voluntatis: de qua supra dē est. Ad
6^m dōm. qz peccatū originale per se loquēdo est peccatum
nature et nō psonē: nisi mediāte natura: et ideo est volunta-
rium volūtate nature: nō tñ volūtate psonē cuiuslibet in
qua iuenit: sed ade tñ qui naturam infect.

Utrum omne peccatum sit in voluntate.

II.

Ad secundum

sic pcedit. Vt qz nō oē

peccatū sit in volunta-
te. Peccatū eni et vt sunt in eodē subo: sed vir-
tus est in rōne. vt in pmo ethi. dē. cum igi vo-
luntas sit alia potentia a rōne: videt qz pecca-
tum nō sit in volūtate. P. qd est susceptiū dignioris
pōt eē susceptiū idignioris: f3 acupiscibilis est susceptiua
vtutis: qz tēperātia ē in acupiscibili. g acupiscibilis non
ipedit ppter suā impfectionē qn in ea peccatū esse possit.
P. in illa potētia est pctrū in cuius actu dformitas pec-
cati cōsistit: sed h nō solū est in actu volūtatis: sed etiāz in
actibz aliāz potētiāz: vt supra dē est. ergo nō in sola vo-
luntate peccatū est. P. obm volūtatis est bonū simplr
sed obiectuz cōcupiscibilis est bonuz fm sensum: f3 magis
peccat per cōuersionē ad delectabilia sensus qz per cōuer-
sionē ad bonum simplr. ergo peccatuz magis est in cōcupi-
scibili qz i volūtate. P. Sap. ii. Per que peccat qz p h
et torqz: f3 hō totz punit. g nō solū i volūtate pctrū ei pstitit.
est qd in lra dē. Nūqz nisi i volūtate pctrū
est. P. sic se hz falsa opio ad itellectum:
ita praua actio ad volūtate: sed falsa opio nō est nisi in itel-
lectu. ergo peccatū nō est nisi in voluntate.

Respondeo

dōm. qz aliqd eē in volūtate pōt itelli-
gi duplr: vlt ita qz sit in ea: sic in causa.
et sic ex pmissa qōne pz oē peccatuz in volūtate esse: inquā-
tuz oē pctrū volūtariū ē: vel ita qz sit in ea sic in subo: et tūc

distinguendum est: qz subm peccati pōt accipi vel primum
vlt pmi: primum subm peccati ē illa potētia qua actū pecca-
ti elicit: et sic in diuersis potētis cōtingit esse peccatū: et nō
solū in voluntate. Primum aut subm peccati est ex quo inest
hoī peccati susceptibilitas: et qz homo non est susceptibilis
culpe: nisi fm qd est oīs suoz actū: et sibi cōpetit fm qd
est volūtate hīs: ideo pmi subm peccati volūtas est.

Ad primum ergo dōm. q ratio accipit ibi a pho pro
pte intellectua que volūtate et ratione
cōplectit: qz cuilibet apphēioni suus appetit rīdet. qd pz
ex hoc: q rōnabile per participationē vocat irascibile et cō
cupiscibile que sunt potētie appetitiue. Est aut pmi in ra-
tione sicut in dirigēte et in volūtate: sicut in eligēte. et ideo
cum peccatū in electione cōpleat potius volūtas q ratio
subm eius pmi dici dī. **Ad 2^m** dōm. q virt nō est in cō-
cupiscibili: nisi fm q aliquatū participat rōnē in quātum est
rōnē obediēs. et ideo non opz q sit pmi subiectū peccati:
sed pmi pōt esse. **Ad tertiū** dōm. q sicut supra dictū
est: actus aliaz potētiaz non habēt rōnē culpe: nisi fm q
subiacēt ipio volūtatis. vñ pz q pmi subm volūtas ē.
Ad 4^m dōm. q delectabile fm sensus: qz nō sit obie-
ctum volūtatis in qdū hō pōt tñ esse obm ei in qdū appre-
henditur vt bonū simplr: et hoc mō est pmi circa delecta-
bile sensus. **Ad 5^m** dōm. q etiā qz homo possit puni-
ri fm oēs ptes: nō tñ est susceptiuis pene: si pena pprie su-
matur: nisi in qdū est volūtate hīs: qz ex hoc aliqd penale
est q volūtati aduersatur. et ideo volūtas est pmi subie-
ctum pene: sicut et culpe.

Expositio textus.

Finis fides intētiōē dirigat et. Ista ra-
tio soluta est i 2° articulo pme qd
nis. Qd a gbusdā irrōnabilr astruit et. Si itel-
ligat q qz actio mala sit et pmi: opio irrōnabi-
lis est. si aut itelligat q qd agat in pto semp
pmanēt: dū sine fide sunt: opio rōnabilis est. (Nihil est bo-
nū sine sūmo bono et.) Infideles igit sūt sine sūmo bono
qz tū ad illā societate q ē p participationē grē: et iō gratuituz
bonū i eis nō est: nō tñ sunt sine sūmo bono: qz tū ad hoc q
ei bonitātē p bona nālia picipiāt. (Salsa vñ ē et i optimis
moribus et.) qz. f. nō ducit ad eternā felicitatē ad quā vñ
pfecta et vā p actū meritorios ducere pōt. (Sine charitate
nullū mādator et.) Vñ est qz tū ad itētiōē picipiētis: s
non qz tū ad subaz pcepti: et hoc habitū est. vi. 28. (Bonuz
eni multiplr accipit et.) Bonū fm phm diuidit vtile de-
lectabile et honestū. qz h ille dñe nō ponant: vñ iufficiē-
ter distinguere. **Sed** dōz q phs assignat ptes boni que
sunt ipfi ptes: sibi aut assignant ptes boni in ordine ad aliqd
pōt aut aliqd accipi esse bonū in ordine ad tria. pmo mō
vt in ordine ad finē: et sic respectu cuiusqz finis dñ vtile: re-
spectu aut finis vltimi qui est vita eterna: dñ bonū remu-
nerabile: qd est bonū honestuz meritorū. Secdo mō vt in
ordine ad aliqd bonū sile: ad qd ordinat: vel sicut signū: et
sic signū boni dñ bonū: vt pz in sacris legalib: vñ sicut pce-
dens eius similitudinē: et sic bonum apparet dicit bonuz:
et hoc pceptue est bonuz delectabile. Tertio modo in ordie
ad pceptū: et sic dñ bonū simplr qd lege pceptū: et h est et re-
munerabile et honestū. Et secundario dicit licituz bonū qd
nullo pcepto phibet. vnde modi Aristotelis quodā modo
includunt in istis. (Peccatū quippe illud cogitandū et.)
Ista solō pcedit si accipiat voluntariū simplr et pfecte: qd
nō in omni pto iuenit. Sed si accipiat voluntariū quo-
cūqz modo: sic inuenitur in quolibet peccato vt ipse in pro-
cessu solonis ostēdit. (Qd tamē in volūtate et.) voluntas
dñ ē in volūtate: dñ actū volūtatis pmi in pte ipfi po-
tentie existit: vñ qz. n. dñ volūtas. s. potētia et actus.

**An volūtas et actio mala in eodē hoīe: et circa
eādē rē sint vnū pmi vñ pta. Bi. XLII.**

Am autē volūtas mala et opatio
pmi sint: queri solet: vñ in eodē
hoīe: et circa eādē rē. hec duo vnū
sint pmi: vel diuersa: vt si quis su-
ratur voluntate: voluntatē habuit
malā: que pmi est: et actū maluz qui pmi est.
hec autē duo diuersa sunt. s. voluntas et actio
Sed nunqd diuersa sunt peccata: an vnū? Qui-
dam dicūt vnū esse pmi. alij vero diuersa eē
peccata dicūt: qz cūz cōstet hec duo diuersa eē:
aut diuersa duo esse peccata dicuntur: aut duo
diuersa nō peccata. Quibz alij hec duo rīdent
esse nō peccata. Nō enim peccata sunt. sed pec-
catum vnū. qz vna puaricatio vel inobediētia
in vtroqz admittit: siue qñ vult: siue qñ agit: et
vnus est ibi cōtēptus: s. minor cūz in voluntate
solū pmi cōtinetur: maior xō cūz voluntati et
opatio additur. et iō maius sit pmi et nō plura
cum voluntas operi mancipatur.

Alia cōtra eodē oppositio.

Sed adhuc eisdē obijciē. si vnus tantū
pmi illa duo peccata sunt: cum quis
voluntate mali prius pcepta: deinde
opus patrauerit: nō pro aliquo reus
est: nisi pro quo ante opus reus erat: cū adhuc
in sola voluntate peccatū cōsistebat: nullus enī
reus est eterne mortis nisi pro peccato: sed pec-
catū aliud nō est admissum actiōe: qz prius ad-
missum volūtate erat. Nō igit p aliquo alio iste
fit dñabilis actu peccādo qz ante fuerat cū sola
volūtate deliquebat. Ad hoc etiam illi rīdēt
dicūt q ppter peccatū dicit tñ illū furē reū pti-
tū: et qz eius volūtas et actio vnū sint pmi
pro alio tñ reus factus est actu peccādo: qz pri-
us erat sola volūtate delinquēdo: qz p actu qui est
aliud qz volūtas: s. nō aliud peccatum.

Alia aduersus eodē oppositio.

Item adhuc questionē instāt dicētes:
ideo hec duo diuersa esse peccata: qz
diuersoz legis mādator puaricatōes
sunt. Alio enim mādato legis phibe-
tur actio furti. s. non furaberis. Alio voluntas
furandi. s. nō cōcupisces rem pmi tui. Cū hec
duo diuersa mādata sint: quibus illa duo probi-
bentur: pz illa duo diuersas esse puaricatōes.
diuersa igitur peccata. Ad qd et illi dicūt diuer-
sa quidē esse mādata: quibus illa duo distinctz
phibentur. vt Aug. docet sup exodū. Verū tñ
in illis nō obseruatis vna puaricatio tñ incurri-
tur: vnūqz peccatū contrahitur: s. duo diuersa